

Avesta Whiskysällskaps provning nr 40 2009-10-10

Sammanfattning

Text: Arne Hellberg. Foto: Arne Hellberg

Årets sjätte provning hade temat Diageo. Som det stod i inbjudan så är Diageo det företag som äger flest destillerier i Skottland, för närvarande 27 stycken och står för ca 25 % av den totala marknaden. Intresset var stort och vi hade 92 anmälda med 84 deltagare på plats och 8 som inte kunde delat utan valde småflaskor. Dagens föreläsare var Jan Groth, Diageo.

Generell information

Innan provning och föreläsning informerade styrelsen kort om

- Beställningar för Malt Whisky Yearbook 2010.
- Nästa provning nr 41 – Blended Whisky (2009-11-21)
- Nyinsatt provning nr 42 – Gordon & MacPhail (2009-12-09)
- SWF buteljeringen för hösten

Föredrag och Provning

Janne Groth ämnade scenen och inledde lite kort om vad han arbetat med och hur han kom in på detta med whisky. De senaste fyra åren har han arbetat för Diageo. Han ser det som att han inte riktigt har någon hobby eftersom det är hans jobb att just tala om sin hobby.

Han ser det som att han som whiskyintresserad har genomgår tre faser. Den första handlar om att dricka whisky. Den andra är då man intresserar sig för hur man tillverkar whisky och lär sig allt möjligt om den saken, medan den tredje fasen, som är där han själv befinner sig, är när man ser det viktiga i att det ska vara trevligt att dricka whisky.

Jan Groth visade bilder under föreläsningen

Att njuta av whiskyn är viktigt. Det häftiga med just whisky är också att orådet är så väldigt brett. Janne poängterade att den whisky som finns tillgänglig från stängda destillerier idag ska man ta möjligheten att smaka nu, och inte vänta ytterligare 10 eller 20 år. Passa på medan den finns tillgänglig till rimliga priser!

Hur ska man smaka på en whisky? Man kan ju alltid börja med att titta på färgen och snurra på glaset. Man ska veta att Diageo tillsätter färg i deras normala buteljeringar. Detta för att få en jämn färgnyans på utgåvorna.

Nu var det dags att smaka av det första provglaset. Det fick också fungera som exempel på hur man kan dofta och smaka på sin whisky

Man bör dofta på sin whisky flera gånger. Vi har 85 olika doftminnen i lokalen (antalet deltagare) så det finns inget fel eller rätt i hur man associerar sina doftupplevelser.

När man smakar en whisky så har man tungan till hjälp, där sötman ligger långt fram, saltighet känns av på sidan o s v. Det viktigaste med smaken är ju att avgöra om den är angenäm. Om den är det så är det bara att fortsätta, och om en inte är det så kan man ställa den åt sidan.

Vad gäller att tillsätta vatten så får man prova sig fram. Genom vattnet får man whiskyn att släppa ifrån sig fler aromer.

Prov 1 – Clynelish Distillers Edition 1991

	<p>Clynelish Distillers Edition 1991 är slutlagrad 3-6 månader på fat som innehållit Oloroso sherry</p>
---	---

Alla de 28 destillerier som Diageo äger ska ha en spritkategori, d v s de ska veta vilken typ av whisky de ska vara.

Clynelish har en stil som betecknas "waxy" som man kan översätta med vaxighet som av stearinljus. Detta kommer från att spriten samlas upp i stora kärl efter destilleringen. Fore-shots och Feints samlas upp i järnbehållare [[AWS info: Fore-shot och Feints är de delar av destillatet som man tar ut först och sist ur pannan och inte är så rena att man kan använda dem till whisky. De destilleras oftast en gång till](#)]. Fetterna från den rena spriten lagras då upp i denna behållare. Alla andra destillerier rengör sin behållare men det gör man alltså inte hos Clynelish. Då man väl städar denna behållare sparas en del av "vaxet" och efter städning hålls det tillbaka igen. Idag är just den här "vaxigheten" speciell för Clynelish och är destilleriets speciella särdrag.

Efter stängningen av det äldre destilleriet 1968 kom sedan en viss efterfrågan på rökig whisky. Då återöppnade man det gamla destilleriet under namnet Brora och man gjorde rökig whisky där fram till 1983 då det åter stängdes. Vid Brora gjorde man också många experiment med whisky nartefter det efterfrågades.

Janne förklarade att han ofta får frågan vilken som är den bästa whiskyn, och han brukar svara "den nästa". Skulle han behöva svara mer detaljerat så blir det att han föredrar en Islay-whisky då den dricks vid havsstranden. Tillfället när man dricker en whisky är mycket viktigt för upplevelsen.

Prov 2 – Royal Lochnagar Distillers Edition 1996

	<p>Royal Lochnagar Distillers Edition 1996 är slutlagrad Muscadel-fat och har enligt Jan normalt en tydlig sherryton. Man har lagrat på ett starkvinsfat och sedan slutlagrat på ett annat typ av starkvinsfat.</p> <p>Detta är Diageos minsta destilleri med ca 450 000 liter alkohol per år. Det största destilleriet i koncernen klarar ca 5 500 000 liter per år vilket också kan jämföras med Glenfiddich som motsvarande kan producera 10 000 000 liter.</p>
---	--

Diageo har beslutat att inte datorisera Royal Lochnagar eftersom man här utbildar sina destillerichefer. De ska alltid känna till hantverket även om något händer med datorsystem och annat.

Det här är en väldigt lättrokt malt. Att destilleriet heter Royal beror på att det ligger granne med det kungliga sommarresidenset Balmoral Castle. Kungafamiljen har hälsat på vid destilleriet. Jan förklarade att destilleriet till sin karaktär är "gräsigt"

Janne berättade nu att Diageo's föregångare önskade få kontroll över tillverkningen av grainwhisky, eftersom man då också skulle kunna kontrollera whisky tillverkningen i Skottland. Man köpte upp ett antal destillerier varav en del lades ner och en del renoverades. Man fick nu en samling starka varumärken varav man slog ihop en del av dem. Under en nedgångsperiod i början av 80-talet lade man ner 14-15 destillerier. I mitten av 90-talet hette man UDV och slutligen, efter ett antal affärer, togs namnet Diageo. Man är idag världens största tillverkare av alkohol. Exempelvis äger man 40% av *Moët Hennessy Louis Vuitton*.

Diageo har också lanserat begreppet "Six Classic Malts" vilket uppfanns på marknadsavdelningen 1987. Tanken var att man skulle ha en smakalett att välja på för att förklara hur storsäljaren Johnnie Walker är uppbyggd. Sedan dess har maltwhiskyintresset vuxit.

Prov 3 – Glen Elgin Special Release 16 Years

	<p>Denna utgåva är en så kallad "Special Release" från Diageo. Den är 16 år, destillerad 1990 och lagrad på sherryfat samt buteljerad vid fatstyrka. Ingen kylfiltrering eller färgtillsatser. Begränsad upplaga. Vi drack nu upp bland annat flaska nr 7076</p>
--	--

Standardutgåvan av Glen Elgin är en 12-åring som tyvärr inte finns i Sverige.

Jan tog upp lite om Diageos nya destilleri i Roseisle som omfattar 14 stora pannor där man med minimal personal kan tillverka en mängd olika typer av whisky för att ingå i blended whisky. Förhoppningsvis kan övriga destillerier då ge ut mer av sin produktion som single malt.

Han gav oss en beskrivning av Elgin, dalen och staden samt berättade lite anekdoter från andra destillerier i närheten såsom Cardhu och hur man som kvinnlig destillerischef kan lura skattmasen när han dyker upp.

Genom att denna Glen Elgin lagrats på europeiska fat så har den fått en lugnare och rundare ton och är inte så stickig och spritig som man kanske skulle kunna förvänta sig av den.

Är då gammal whisky alltid bättre? Janne menar att man de senaste 20 åren lärt sig tillverka single malt whisky med en konstant kvalitet. Förr varierade resultatet mer, men med ökad kunskap om exempelvis fatens påverkan och andra delar av processen så kan man nu hålla en jämn kvalitet. Många destillerier har förbättrat sin fathantering.

Diageo har en egen sherrybodega i Skottland där man fixar till sherry-faten. Man får då inte kalla det sherry-fat som om de skulle ha kommit från Spanien. Exempelvis Gordon & MacPhail (oberoende buteljerare) har varit mycket bra på fathantering.

Prov 4 – Talisker 175 Anniversary

Detta är en jubileumswisky som gavs ut till 175-års jubileet.
Den är buteljerad 2005.

Vi fick här veta att det är Glen Ord som levererat malten, vilken har en fenolhalt på 20 – 25 ppm. Den är mycket speciell då den är en blandning av de tre utgåvorna för 10, 18 och 25 årig Talisker.

Jim Beverage, Master Blender på Talisker, gjorde 3-4 olika blandningar av dessa och bad personalen dofta och ange vilken som var deras favorit. Resultatet är denna utgåva.

Janne berättade en del olika historier under kvällen, men han berättade också att någon en gång förklarat "att hälften av alla lögnen vi drar här är inte ens sanna". Så man ska nog inte alltid tro på allt som sägs vid destilleribesöken.

Talisker förväntas smaka rök, sedan sött, och avsluta med pepprighet. Bröderna som startade destilleriet på uppdrag av klanen MacCloud som sa år dem att fixa ett destilleri. Det byggdes först i Talisker Bay. Det byggdes vid Talisker Bay. Där låg också Talisker House där klanhövdingens son bodde. Efter några år blev han trött på att ha en fabrik så nära inpå så man fick flytta på destilleriet. Man flyttade då bort det till bakom berget. Där tog dock vattnet slut så man fick flytta det en gång till, så att det ligger där det ligger idag.

En bidragande orsak att Talisker har klarat alla konjunktursvängar är att det i varje flaska Johnny Walker finns en del Talisker. Man har alltså haft en stabil avsättning för vad man producerat. I nuläget behövs Talisker mer till Single malt så Johnny Walker får rökigheten ersatt med annan rökig whisky, företrädesvis Caol Ila.

Egenheterna för Talisker är att man har en mycket lång jäsningstid (ca 100 timmar) i träkar. Jäsningen avstannar tidigare men man vet att tiden i karen avgör resultatet så man tänker inte ändra på processen. Flaskhalsen i produktionen är idag mäskningen. Man har satt in två nya kar under 2008. En annan specialitet är pannorna. Man genomförde trippeldestillering fram till 1923. För att behålla kondenseringen på samma sätt gjordes en ny krök på avrinningsröret med en återkoppling till pannorna från "botten i kröken".

Talisker till mat och speciellt med kallrökt lax är något han rekommenderar.

Prov 5 – Caol Ila Distillers Edition 1996

Caol Ila Distillers Edition 1996 är lagrad i tolv år på amerikanska fat och sedan slutlagrad på muscadel-fat.

Av de ca 3,5 miljoner liter sprit som årligen tillverkas på Caol Ila går ca 5% till Singel Malt. Resten går till blended.

Man ska kunna känna två lager i denna whisky, dels det rökiga och dels det drusöta.

Jan visade en bild på lagerhuset med dess stora text "CAOL ILA" på sidan och berättade att det är det enda som blev kvar när man byggde om destilleriet på 70-talet. Angående lagring förklarade han att i stort sett alla sprit som Diageo tillverkas på Islay skeppas till fastlandet för lagring. Caol Ila har inte ett fat kvar på ön. Lagavulin har lite lagerkapacitet kvar. I Caol Ila's lagerhus finns det bara 30 fat, som inte tillhör Diageo.

Caol Ila gör en del spännande whisky, bland annat en örökt sådan. Då gör man två "kok" för att bli av med all rök ur utrustningen innan den kan tillverkas.

Janne tog upp en historia från Islay som är relaterad till Caol Ila. Det finns en segling på västkusten på Skottland. Den går från Oban, till Talisker för att sedan gå ner till Lagavulin och Caol Ila. Den här seglingen har pågått i runt 20 år. Sundet utanför Caol Ila är mycket strömt, mycket beroende på tidvattnet. Man hade då blivit lovade att man skulle kunna ankra upp i sundet. Mitt i natten ser några vakna seglare att båtarna längst ner vänds upp och ner och att fler och fler båtar vänds på ända närmare och närmare de vakna seglarna. Man får för sig att det är något som drar med sig båtarna. Man sprang upp till destilleriet och lyckades slå på brandlarmet. Många från hela ön kommer dit och ser då att alla båtar är upp och ner. Ingen hade turligt nog förolyckats. Det finns heller ingen som förstår vad som har egentligen hänt. Det florerar snart rykten om att det pågick en stor NATO-manöver i området och att en ubåt måste ha passerat där. De kommer sedan dit tre män med amerikansk accent, som förklarar att det inte har varit någon ubåt där, men de åtog sig att betala alla skador på båtarna.

Prov 6 – Port Ellen 1979 - 7th Release

Den 7:e utgåvan från Diageo av Port Ellen Annual Release, med en upplaga på 5274 flaskor. 28 år gammal, destillerad 1979 och buteljerad 2007. En av flaskorna som gick åt under kvällen var nr 1397

Jan finner här dofter av äpple och läder.

I år kommer den 9:e utgåvan som då är 30 år gammal.

Jan visade bilder på pannor och jäskar från det nerlagda destilleriet och förklarade att man får ut en relativt ren sprit från produktionen. Hur man kört pannorna, hur hårt man rökt malten och i övrigt har skött produktionen är inte alltid helt klarlagt.

Jan förklarade också att när den här whiskyn var ung så var den inte så särskilt spännande, men det är något som händer med åldern som gör den mycket oerhört fascinerande.

Islay kan man prata mycket om, en fantastisk miljö att komma till. Under de senast 10-20 åren så har inte så mycket hänt, förutom att befolkningen kanske blivit mer vana med turisterna. Jan berättade många anekdoter om händelser och egenheter på ön. Den som var på plats kommer nog ihåg en del av dem.

Nyheter på ön är destilleriet *Kilchoman som startade 2005*, planer finns på destilleriet *Port Charlotte* o s v. Så framtiden ser bra ut för ön.

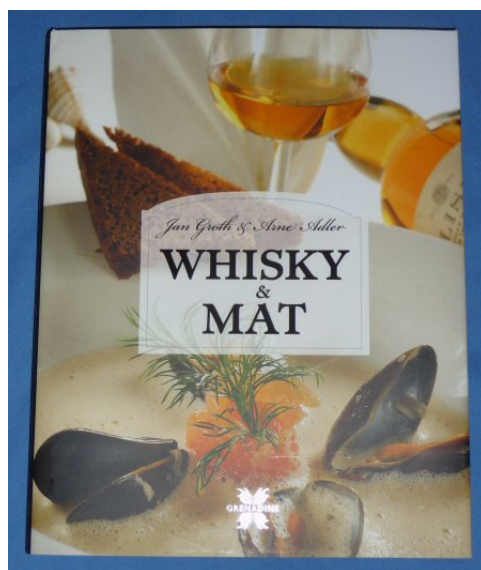
Omröstning:

Vid omröstningen efter provningen fick vi följande resultat.

Prov	Whisky	Antal röster
Prov 1	Clynelish 1991 - Distiller Edition	4
Prov 2	Royal Lochnagar 1996 – Distillers Edition	0
Prov 3	Glen Elgin 16 år	11
Prov 4	Talisker 175 th Anniversary	16
Prov 5	Caol Ila 1996 – Distillers Edition	14
Prov 6	Port Ellen 1979 - 7th Annual release	30

Vinnare var den äldre Islaywhiskyn Port Ellen, med Caol Ila och Talisker som väl distanserade tvåor.

Lotteri och avslutning

Den nytkomna boken "Whisky & Mat"

Lotteriet efter provningen innehöll bland annat två tröjor från Talisker och 5 böcker "Whisky & Mat" av Jan Groth och Arne Adler.

Källor och hänvisningar:

- Föreläsningen

Sammanställning över provad whisky:

Uppgifterna kommer från Systembolaget om inget annat anges.

Caol Ila Distillers Edition 1996	529 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 43 %
Färg	Gulbrun färg.
Doft	Stor, komplex, rökig doft med tydlig fatkaraktär, inslag av nötter, örter, mörk choklad, apelsin och fläder.
Smak	Smakrik, komplex, rökig whisky med tydlig fatkaraktär, inslag av valnötter, örter, mörk choklad, apelsinskal och tjärpastill.

Clynelich Distillers Edition 1991	499 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 46 %
Färg	Gyllengul färg med grön ton.
Doft	Stor, komplex doft med tydlig fatkaraktär, inslag av torkad frukt, nötter, örter, hö och ljunghonung.
Smak	Komplex smak med tydlig fatkaraktär, inslag av torkad frukt, nötter, örter, päron och smörkola.

Glen Elgin Special Release 16 Years	699 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 58,5 %
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>

Port Ellen 1979/28 Years 7th Release (2007)	1899 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 53,8 %
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>

Royal Lochnagar Distillers Edition 1996	549 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 40 %
Färg	Ljusbrun färg.
Doft	Stor, nyanserad doft med fatkaraktär, inslag av apelsinskal, örter, nötter, halm och fläder.
Smak	Nyanserad whisky med fatkaraktär, inslag av apelsinskal, örter, nötter, halm, fläder och kakao.

Talisker 175th Anniversary	549 SEK (70 cl)
Tillfälliga sortimentet (slutsåld)	Alkoholhalt 45,8 %
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>